

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**«Формування стратегії сталого розвитку підприємства
із врахуванням фінансових ризиків»**

на матеріалах
ТОВ «АНІТ»

Студента 2 курсу, 703 групи,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа,
страхування та фондовий
ринок»)

(підпис студента)

Майора
Ярослава
Романовича

освітньої програми
«Фінансовий моніторинг та
податковий менеджмент»

Науковий керівник
д.е.н., професор

(підпис керівника)

Чорновол
Алла
Олегівна

Завідувач кафедри
д.е.н., професор

(підпис завідувача кафедри)

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2024

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студента	Майора Ярослава Романовича
Кафедра	фінансів, обліку і оподаткування
Спеціальність	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Тема роботи	Формування стратегії сталого розвитку підприємства із врахуванням фінансових ризиків

Анотація

Поглиблено теоретичні положення сутності сталого розвитку та фінансових інструментів через аналіз змісту відповідних дефініцій. У результаті цього було можливим конкретизувати зміст дефініції «фінансовий інструмент сталого розвитку». В роботі поглиблено категоріальний простір дослідження сфери використання фінансових інструментів для стимулювання впровадження моделі сталого розвитку. Зокрема, було розглянуто зміст таких дефініцій: «сталі фінанси», «фінанси сталого розвитку», «фінансування сталого розвитку», «стале фінансування», «зелені фінанси», «кліматичні фінанси». Це дозволило конкретизувати зміст зазначених дефініцій, обґрунтувати їх онтологічну сутність, взаємозв'язок та відмінні риси.

The summary

The theoretical provisions of the essence of sustainable development and financial instruments are deepened through the analysis of the content of the relevant definitions. As a result, it was possible to specify the content of the definition "financial instrument of In particular, the content of the following definitions was considered: "sustainable finance", "sustainable development finance", "sustainable development financing", "sustainable financing", "green finance", "climate finance". This made it possible to specify the content of the specified definitions, to substantiate their ontological essence, relationship and distinguishing features. Sustainable development". The work deepens the categorical research space of the use of financial instruments to stimulate the implementation of the model of sustainable development.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	8
1.1. Сутність та особливості забезпечення сталого розвитку в умовах викликів	8
1.2. Фінансові інструменти для забезпечення сталого розвитку: види та особливості використання	11
1.3. Сучасні тенденції фінансування сталого розвитку України	16
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «АНІТ» ЗА 2021-2023рр.	20
2.1. Аналіз платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості	20
2.2. Моделі аналізу фінансового стану підприємства	27
2.3. Оцінка фінансового менеджменту на підприємстві	29
Висновки до розділу 2	33
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	34
3.1. Аспекти функціонування та трансформації фінансового механізму сталого розвитку	34
3.2. Перешкоди забезпечення сталого розвитку України	37
3.3. Напрямки забезпечення сталого розвитку України в умовах сьогодення	44
Висновки до розділу 3	50
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Забезпечення збалансованого розвитку екологічної, економічної та соціальної сфер суспільства, як показує досвід розвинених країн, має важливе значення. Це особливо важливо для стимулювання розвитку національної економіки, покращення якості життя та підвищення рівня соціально-економічного забезпечення населення. Модель сталого розвитку виступає ключовою парадигмою, якої дотримуються більшість країн під час розробки національних стратегій економічного та соціального прогресу.

Сьогодні Україна стикається зі значними викликами, спричиненими війною та її наслідками для економічного, соціального й екологічного розвитку. У нинішніх умовах пріоритетними стають питання безпеки та забезпечення виживання українського суспільства в умовах серйозних загроз. Водночас проблеми сталого розвитку, хоча й відходять на другий план, залишаються стратегічно важливими для майбутнього відновлення та модернізації країни. У зв'язку з цим зростає значення проведення нових наукових досліджень у сфері фінансування моделі сталого розвитку суспільства, а також пошуку та раціонального використання фінансових ресурсів для поступового впровадження цієї моделі.

Питання розвитку та використання фінансових інструментів для реалізації моделі сталого розвитку висвітлено у працях таких дослідників, як Л. Антошкіна, Н. Ботвіна, І. Васильчук, Н. Вдовенко, В. Горин, М. Дубина, М. Дудка, Н. Іванова, О. Кириленко, Т. Кожухова, М. Мар'янович, О. Парубець, О. Попело, Н. Приказюк, Г. Рогов, О. Солодовнік, А. Тарасенко, Н. Тимошик, О. Тулай, Ю. Шкодкіна, а також зарубіжних учених, таких як Бутті Р. Родхайн Ф., Шаріф М. та Спіначі С.

Однак, попри значну кількість наукових досліджень, присвячених визначенню сутності сталого розвитку та пошуку нових шляхів стимулювання економічних суб'єктів до участі у впровадженні цієї моделі, питання

фінансового забезпечення її реалізації залишаються недостатньо вивченими. Це пов'язано з труднощами у досягненні цілей сталого розвитку, обмеженістю доступних фінансових ресурсів, а також із макроекономічною та макрофінансовою нестабільністю, яка уповільнює поступове впровадження цієї моделі.

Метою дослідження є поглиблення теоретико-методологічних основ використання фінансових інструментів для забезпечення сталого розвитку України та розробка практичних рекомендацій щодо їх ефективного застосування.

Для досягнення мети дослідження поставлено та вирішено такі завдання:

- обґрунтувати сутність сталого розвитку та визначити особливості його забезпечення в умовах сучасних викликів;
- дослідити категоріальний апарат у сфері фінансування сталого розвитку;
- визначити сутність фінансових інструментів, їх види та специфічні особливості застосування для реалізації моделі сталого розвитку;
- проаналізувати сучасні тенденції сталого розвитку в Україні та їх вплив на економічну, соціальну та екологічну сфери;
- визначити сучасні тренди фінансування сталого розвитку;
- конкретизувати основні перешкоди на шляху забезпечення сталого розвитку та ефективного використання фінансових інструментів для його активізації.

Об'єктом дослідження даної кваліфікаційної роботи є процес використання фінансових інструментів для сталого розвитку.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних положень використання фінансових інструментів для сталого розвитку підприємств.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становили: методи абстракції, індукції-дедукції, аналізу та синтезу, а також історико-

логічний метод (при узагальненні теоретико-методологічних підходів та розкриття змісту феномену фінансової відкритості, його взаємозв'язків із вільним рухом капіталу та економічним розвитком); діалектичний метод для обґрунтування та прогнозування мінливості стану і проявів фінансової відкритості; інституціональний підхід (формалізація обмежень, що визначають свободу транскордонних потоків капіталу).

Інформаційна база дослідження. Для дослідження сталого розвитку країни, формування фінансового забезпечення для впровадження цієї моделі, використовувалися нормативно-правові та законодавчі акти України, наукові праці вітчизняних та закордонних учених у галузі сталого розвитку, фінансів сталого розвитку та сталого фінансування. Зокрема, залучались статистичні дані Міністерства економіки України, Державної служби статистики України, Національного банку України, аналітичні матеріали Статистичної служби Європейського Союзу (Eurostat), Світового банку (The World Bank), а також інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні наукових підходів до визначення перешкод впровадження моделі сталого розвитку, що, на відміну від інших методів виокремлення бар'єрів, були сформульовані на основі застосування методики PESTLE-аналізу. Цей підхід дозволяє конкретизувати політичні, соціальні, економічні, технологічні, правові та екологічні бар'єри, які наразі існують у процесі формування зазначеної моделі. Проаналізовано категоріальний простір дослідження сфери фінансування сталого розвитку, що реалізовано через аналіз сутності таких категорій, як «сталі фінанси», «фінанси сталого розвитку», «фінансування сталого розвитку», «стале фінансування», «зелені фінанси», «кліматичні фінанси». Це дозволило визначити їх онтологічну єдність, конкретизувати змістовні відмінності, обґрунтувати особливості використання фінансових інструментів для забезпечення моделі сталого розвитку та поглибити концептуальні положення функціонування фінансового механізму такого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає розробленні рекомендацій та пропозицій у напрямі формування та реалізації фінансових інструментів для сталого розвитку.

Публікації. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи опубліковано у статті «Етапи формування стратегії сталого розвитку підприємства із врахуванням фінансових ризиків» у Збірнику студентських наукових праць Чернівецького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Випуск XXXIV. Чернівці, 2024. 209 с.

Обсяг та структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Загальний досвід обсяг роботи становить – 60 сторінок, основний зміст роботи викладено на 50 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 3 рисунки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Сутність та особливості забезпечення сталого розвитку в умовах викликів

Сучасне суспільство, відповідно до світових тенденцій, повинно функціонувати та розвиватися згідно з принципами сталого розвитку. Ця концепція передбачає гармонійну взаємодію між людиною та навколишнім середовищем, у якому вона існує та забезпечує свою життєдіяльність.

Забезпечення моделі сталого розвитку суспільства, передусім, пов'язане з трансформацією принципів функціонування його економічної системи. Без сумніву, забезпечити сталий розвиток суспільства можна лише за умови залучення великих фінансових ресурсів, оскільки впровадження сучасних інновацій, що сприяють трансформації соціальних, екологічних і економічних систем на основі принципів сталості, вимагає значних інвестицій.

Загалом, зміст концепції сталого розвитку в наукових дослідженнях чітко обґрунтований. Однак для різних соціальних систем та окремих структурних елементів економічної системи суспільства існують специфічні особливості впровадження моделі сталого розвитку, які вивчаються в роботах, що аналізують стан і напрями забезпечення економічного розвитку цих компонентів на принципах сталості.

Сталий розвиток - це процес забезпечення функціонування територіальної системи з визначеними параметрами в певних умовах протягом необхідного періоду часу, що сприяє гармонізації факторів виробництва та покращенню якості життя, при цьому зберігаючи і поетапно відтворюючи цілісність навколишнього середовища. Концепція сталого розвитку відображає усвідомлення тісного взаємозв'язку екологічних, економічних і соціальних проблем людства та того, що ці проблеми можуть бути вирішені лише комплексно, за умови співпраці та координації зусиль усіх країн світу [11].

Враховуючи окреслені підходи та інші концепції розгляду сутності

сталого розвитку, визначимо особливості впровадження моделі такого розвитку (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Сутність моделі сталого розвитку

Джерело	Дефініція
World Commission on Environment and Development	це розвиток, який відповідає потребам сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби
Привалова Л.В., Шило Л.А.	розвиток, спрямований на збереження можливостей біосфери для задоволення людських потреб з метою підвищення якості життя сучасних та майбутніх поколінь з дотриманням принципів оптимальності та такий, що враховує регіональні особливості формування соціальної, фінансово- економічної та екологічної його (розвитку) складових
Руда М.В., Мазурик М.М.	процес забезпечення функціонування територіальної системи із конкретними параметрами в заданих умовах, протягом необхідного проміжку часу, що веде до гармонізації наявних факторів виробництва та підвищення якості життя за умови збереження та поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища
Соціально- економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь	процес прогресивних, якісних змін економічного, соціального, екологічного потенціалу, які спрямовані на безпеку та гідне життя теперішніх і майбутніх поколінь за рахунок примноження, раціонального використання та споживання всіх видів ресурсів
Цісецький О.	є однією з найважливіших передумов, що забезпечує висхідну динаміку економічної системи будь-якої території, не дозволяючи їй виходити за допустимі межі коливань, а, отже, уникати великих втрат і непередбачених збурень

Основними складовими сталого розвитку є: економічний, соціальний, екологічний, культурний, політичний, технологічний розвиток.

Особливостями концепції сталого розвитку є:

- необхідність одночасного розвитку економічної, соціальної та екологічної систем суспільного функціонування, забезпечення їх гармонійного поєднання, оскільки базові цілі розвитку цих систем нерідко можуть конфліктувати між собою;
- пов'язана з потребою збереження навколишнього середовища та умов життєдіяльності для майбутніх поколінь, а також забезпечення їхньої здатності покращувати власні умови життя й сприяти гармонійному розвитку

суспільства;

- потреба у зміні ставлення людини до природи та навколишнього середовища, трансформації світогляду громадян, а також у зміні інституційних умов функціонування та розвитку суспільства;

- потреба у збереженні навколишнього середовища, в якому розвивається суспільство, та у дбайливому використанні невідновлюваних економічних ресурсів;

- потреба у формуванні макроекономічної та макрофінансової стабільності в країні для реалізації цієї концепції, оскільки лише в державах із високим рівнем доходів громадян та належним рівнем освіти можливо створити комплексні умови для сталого розвитку;

- потреба впровадження на державному рівні відповідної політики, яка передбачає конкретизацію методів та інструментів стимулювання економічних процесів у суспільстві для реалізації проєктів сталого розвитку;

- забезпечення багатоканального фінансування сталого розвитку суспільства та створення складної системи децентралізованих фінансових відносин у країні для стимулювання реалізації проєктів, що сприяють підтримці такого розвитку [21].

До цілей сталого розвитку відносять: подолання бідності; подолання голоду; міцне здоров'я та добробуту; якісна освіта; гендерна рівність; чиста вода та належні санітарні умови; доступна та чиста енергія; гідна праця та економічне зростання; промисловість, інновації та інфраструктура; скорочення нерівності; сталий розвиток міст та спільнот; відновлювальне споживання та виробництво; пом'якшення наслідків змiну клімату; збереження морських ресурсів; захист екосистем суші; мир, справедливість та сильні інститути; партнерство заради стійкого розвитку [5].

Врахування зазначених цілей під час розробки та реалізації стратегії розвитку національної економіки дозволяє забезпечити поступовий перехід до її гармонійного розвитку. У процесі досягнення цих цілей національна економіка зазнає структурних змін, з'являються нові галузі господарства, а

суб'єкти підприємницької діяльності активно починають розвивати види економічної діяльності, які раніше не існували або не отримували належного розвитку. У процесі реалізації концепції сталого розвитку всі сфери та галузі національного господарства зазнають впливу. Це відбувається завдяки поступовому впровадженню підприємствами сучасних технологій, що дозволяють економити ресурси, зокрема енергетичні, та забезпечувати зростання продуктивності виробництва.

Отже, питання пошуку нових джерел фінансування моделі сталого розвитку є актуальним для всіх країн, з урахуванням специфіки такого розвитку. Відповідно, значні зусилля в цьому напрямку вже були спрямовані урядами багатьох країн.

1.2.Фінансові інструменти для забезпечення сталого розвитку: види та особливості використання

Сталий розвиток - це концепція економічного розвитку, яку активно впроваджують найрозвинутіші країни світу. Вона передбачає гармонійний розвиток суспільства з метою забезпечення всіх необхідних умов для якісного життя майбутніх поколінь. У рамках цієї концепції основна увага приділяється інтеграції ефективного функціонування економічної, соціальної та екологічної систем суспільства.

Впровадження концепції сталого розвитку потребує значних фінансових ресурсів для досягнення основних цілей, визначених у рамках цього розвитку. За оцінками Конференції ООН з торгівлі та розвитку, уряди всіх країн повинні залучати щорічно від 5 до 7 трильйонів доларів США для фінансування досягнення цілей сталого розвитку.

Залучення зазначених сум фінансування є складним завданням для більшості країн світу, тому впровадження цілей сталого розвитку відбувається поступово. В економічно нерозвинутих країнах темпи зростання національної економіки на принципах сталості є повільними і часто нестабільними [15].

Питання фінансового забезпечення сталого розвитку є надзвичайно складними, і джерела такого фінансування, як показує досвід розвинутих країн, повинні бути різноманітними та максимально диверсифікованими для залучення більшого обсягу інвестицій. Важливу роль у фінансуванні сталого розвитку сьогодні відіграє держава. Органи влади намагаються стимулювати та підвищити інвестиційну привабливість економічної діяльності в екологічній і соціальній сферах суспільства. Однак зусилля органів державної влади та місцевого самоврядування виявляються недостатніми для забезпечення належних темпів сталого розвитку. Тому значну увагу було приділено розробці нових інструментів для залучення фінансових ресурсів з різних джерел, що дозволить забезпечити фінансування сталого розвитку.

На сьогодні в напрямку дослідження питань фінансування сталого розвитку використовується велика кількість дефініцій, таких як: «стале фінансування», «сталі фінанси», «фінанси сталого розвитку», «зелені фінанси», «кліматичні фінанси».

Стале фінансування - інтеграція екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у фінансові послуги для досягнення результатів сталого розвитку, включаючи пом'якшення та адаптацію до несприятливих наслідків зміни клімат.

Сталі фінанси - відносинами, які виникають між економічними суб'єктами в процесі розподілу і перерозподілу фондів грошових коштів для їх подальшого використання в майбутньому з метою реалізації заходів для забезпечення сталого розвитку.

Фінанси сталого розвитку - це процес руху фінансових ресурсів від одних економічних суб'єктів до інших з метою реалізації проєктів та заходів для підвищення темпів сталого розвитку суспільства.

Зелені фінанси - це сукупність економічних відносин, які стосуються використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів у сфері енергетики, сільського господарства та інших галузей, котрі дозволяють покращити стан екологічної безпеки в країні і розвивати екологічну сферу

сучасного суспільства.

Кліматичні фінанси - відносини, які формуються між економічними суб'єктами в процесі створення, розподілу та використання фондів фінансових ресурсів для розвитку низьковуглецевих технологій, інших екологічних інновацій, застосування яких приводить до зниження викидів в атмосферу шкідливих речовин та покращення клімату [19].

Впровадження моделі сталого розвитку національної економіки неможливе без належного фінансового забезпечення. Саме використання фінансових інструментів для формування цього забезпечення є невід'ємною частиною системи державного регулювання національного господарства.

Фінансування є ключовим елементом модернізації господарства країни з урахуванням принципів сталого розвитку, оскільки реалізація нових проєктів у рамках цієї концепції вимагає значних ресурсів. Залучення таких ресурсів не завжди забезпечує колосальні фінансові результати, але водночас створює можливості для досягнення певних соціальних та екологічних цілей, що не завжди є ефективним з точки зору ведення бізнесу та використання позикових ресурсів.

Важливу роль у забезпеченні сталого економічного розвитку суспільства також відіграє держава через органи державної влади та місцевого самоврядування. Державні інститути для впливу на економічні відносини використовують широкий спектр методів, інструментів та важелів, серед яких у сучасних умовах особливу роль відіграють фінансові інструменти. Насправді, без їхнього використання досягти значних результатів у процесі державного регулювання сталого розвитку є надзвичайно складно, особливо в умовах епохи тотальної фінансализації національного господарства. Використання фінансових інструментів також вимагає виваженого підходу та обов'язкового врахування наслідків їх застосування.

До класичних фінансових інструментів забезпечення сталого розвитку економіки відносяться загальновідомі інструменти стимулювання економічного розвитку в країні, а саме:

- бюджетні (бюджетні асигнування, державні гарантії, донорська допомога, торгівля викидами);
- податкові (екологічні податки, прямі податки, непрямі податки, зелений тариф);
- кредитні (банківські позики, позики небанківських установ, позики міжнародних фінансових установ, зелені позики);
- інвестиційні інструменти (фінансування міжнародних фінансових установ, зелені облігації, приватні інвестиції, похідні цінні папери).

Подальше поширення концепції сталого розвитку у світі все більше сприятиме трансформації фінансових відносин між фінансовими установами та господарюючими суб'єктами, які наразі інтегрують цю концепцію у побудову власного бізнесу [25].

Досвід розвинутих країн показує, що модель сталого розвитку, при поступовому її впровадженні, дозволяє створити сприятливі та комфортні умови для життєдіяльності громадян. Післявоєнний період відновлення України супроводжуватиметься складним етапом економічного розвитку, дефіцитом фінансових ресурсів та суттєвим погіршенням соціального забезпечення громадян.

Таке відновлення повинно здійснюватися з урахуванням концепції сталого розвитку, з акцентом на впровадження проєктів, які сприяють досягненню цілей цього розвитку. Для цього важливо приділяти увагу питанням сталого фінансування та формуванню умов для зацікавленості економічних суб'єктів у реалізації проєктів, орієнтованих на розвиток національного господарства на принципах сталості. Звісно, впровадження концепції сталого розвитку України в післявоєнний період буде стримуватися, насамперед, дефіцитом фінансових ресурсів.

Основними напрямками активізації фінансування у сфері сталого розвитку є:

1. Стабільність функціонування української банківської системи та забезпечення умов макроекономічної стійкості є основою для підтримки

фінансової стабільності в країні.

2. Забезпечення високого рівня золото-валютних резервів у країні та стабільності національної валюти в довгостроковій перспективі є важливим аспектом економічної політики.

3. Поступове зниження кредитної відсоткової ставки для всіх економічних суб'єктів, особливо для розвитку бізнесу, є важливим чинником стимулювання економічного зростання.

4. Фінансування програми підтримки проєктів у сфері енергетики та ефективного використання природних ресурсів, що можуть реалізовуватися через державні банки країни, є важливим елементом стратегії сталого розвитку, що сприятиме впровадженню інноваційних технологій, зниженню енергетичних витрат і підвищенню енергоефективності, а також підтримує досягнення екологічних цілей.

5. Стимулювання державних банків розробляти власні кредитні продукти для підтримки впровадження проєктів, які сприятимуть сталому розвитку країни в різних сферах, є ключовим елементом для досягнення сталих економічних і соціальних результатів.

6. Сприяти залученню міжнародної допомоги для її надання безпосередньо представникам малого та середнього бізнесу є важливим кроком у підтримці економічної стабільності та розвитку.

7. Створення умов для залучення інвестицій саме в ті сфери, які відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку країни, є критично важливим для досягнення економічної стабільності та екологічної стійкості.

8. Розробка і реалізація відповідної державної політики у сфері фінансування сталого розвитку суспільства та економіки країни, що є основою для досягнення довгострокових економічних і соціальних цілей.

Сьогодні модель сталого розвитку активно впроваджується не лише підприємствами реального сектору економіки, що використовують природні ресурси та взаємодіють з екосистемами, а й фінансовими установами та іншими суб'єктами господарювання, які надають послуги [19].

1.3. Сучасні тенденції фінансування сталого розвитку України

На даний момент Україна перебуває в дуже складних умовах власного розвитку. Війна спричинила важкі економічні, екологічні та соціальні потрясіння, наслідки яких наразі продовжують загострюватися. Таким чином, всі процеси та зусилля, спрямовані на створення умов для сталого розвитку країни, були знівельовані і виявилися частково марними. Однак прагнення України інтегруватися в економічний простір ЄС передбачає також прийняття основних принципів функціонування європейських країн, для яких забезпечення сталого розвитку є центральним напрямом національних стратегій.

В умовах більшої стабільності в Україні поступово впроваджувалась модель сталого розвитку, розроблялись відповідні програми як на рівні центральних органів влади, так і на рівні окремих регіонів. Україна постійно стикається з непередбачуваними кризовими явищами великих масштабів, які призводять до суттєвого погіршення макроекономічного розвитку країни, а відновлення до рівня докризових показників є складним і тривалим процесом.

Україна займає одне з нижчих місць серед країн Східної Європи та Балтії за показником, що становить 78,96, що є нижчим за середній рівень для цих країн. Однак повільні темпи економічного розвитку України та впровадження моделі сталого розвитку обумовлені великою кількістю зовнішніх і внутрішніх шоків політичного, економічного та соціального характеру, які негативно впливають на загальний економічний розвиток країни [25].

Наприкінці 2022 року індекс сталого розвитку економічної системи в Україні становив 0,35. Загалом аналіз цього показника за період з 2010 по 2022 роки показує поступове покращення. Найвищий рівень індексу був зафіксований у 2020 році і становив 0,366 одиниці. Звичайно, тренд цього індексу відображає загальну макроекономічну ситуацію в країні та основні тенденції розвитку національної економіки у 2010-2022 роках. Він демонструє вплив криз 2014-2015 років, пандемії COVID-19 у 2019 році, а також наслідків

війни для національного господарства України у 2022 році. Важливо зазначити, що значення показника 2013 року, яке можна вважати еталонним і докризовим, було досягнуто лише у 2017 році.

Криза 2014-2015 років мала значний деструктивний вплив на розвиток соціальної системи України. Країна змогла досягти показника індексу 2013 року лише у 2021 році, тобто через вісім років після значного зниження рівня соціально-економічного забезпечення громадян і якості життя. Однак поступово, відповідно до розвитку національної економіки, відбулося покращення функціонування соціальної системи в країні. Про це свідчать дані за 2021-2022 роки.

Можна констатувати значний спад розвитку екологічної системи в Україні у 2015-2018 роках, що було зумовлено різким зниженням темпів економічного розвитку через низку політичних, соціальних та макроекономічних причин. Однак у 2019-2021 роках спостерігається зростання цього індексу, що може свідчити про позитивні, але не надто динамічні зміни у функціонуванні екологічних систем. Водночас, варто зазначити, що у 2022-2023 роках екологічна система країни зазнала значних руйнувань через деструктивний вплив техногенних катастроф, викликаних обстрілами, окупацією та руйнуванням інфраструктури України.

У подальшому спостерігається зниження значення цього індексу: якщо у 2013 році його значення становило 0,85, то вже у 2014 році знизилось до 0,69. На сьогодні значення індексу сталого розвитку 2013 року так і не було досягнуто, що свідчить про досить повільні темпи впровадження моделі сталого розвитку в країні. Також варто зазначити, що у 2014-2015 роках спостерігається різкий спад цього індексу, а його відновлення було досить повільним протягом 2016-2021 років. Зазначений тренд індексу сталого розвитку загалом відображає ключові тенденції у функціонуванні національної економіки, стабільності політичної ситуації в країні та роботі соціальної системи. Серед усіх цілей сталого розвитку в Україні досягнута лише одна ціль - скорочення нерівності, що свідчить про поступ у розвитку українського

суспільства та розуміння важливості забезпечення рівних прав для різних категорій громадян. Це особливо помітно сьогодні, під час війни, коли всі громадяни активно долучаються до захисту країни.

Однак у досягненні інших цілей Україна значно відстає від розвинених країн. Зокрема, існують серйозні виклики для досягнення таких цілей, як подолання голоду, гендерна рівність, забезпечення чистої води та належних санітарних умов, доступна та чиста енергія, гідна праця та економічне зростання, розвиток промисловості, інновацій та інфраструктури, сталий розвиток міст та спільнот, відновлювальне споживання та виробництво, а також збереження морських ресурсів. Ситуація з досягненням таких цілей, як міцне здоров'я та добробут, захист екосистем суші, а також мир, справедливість і сильні інститути, залишається складною [28].

Виділені найбільш складні напрямки впровадження моделі сталого розвитку в Україні є ключовими для загального економічного відновлення країни. Досягнення значної кількості цих цілей можливе через розвиток національної економіки, а деякі з них, у свою чергу, можуть стати стимулом для подальшої активізації господарського життя в країні.

Отже, пошук нових джерел фінансування для впровадження моделі сталого розвитку є актуальним завданням для всіх країн без винятку. В Україні дійсно проведена значна робота з розробки нормативно-правової бази та створення концептуальних документів, спрямованих на стимулювання економічних суб'єктів до ведення господарської діяльності в тих сферах, де можливо одночасно досягати економічних, екологічних та соціальних цілей.

Проте реалізація окреслених програм здебільшого стикалася з такими проблемами: дефіцитом фінансових ресурсів, недосконалістю нормативно-правової бази, складністю інституційного впровадження підходів і моделей, прописаних у таких документах, відсутністю зацікавленості органів державної влади та місцевого самоврядування в реалізації зазначених напрямків і заходів для стимулювання тих чи інших видів економічної діяльності.

Висновки до розділу 1.

Проведено дослідження сутності категорії «сталий розвиток», яке базується на аналізі вже сформованих наукових підходів до її трактування. Це дозволило визначити специфічні ознаки моделі сталого розвитку та конкретизувати основні її складові: економічну, соціальну та екологічну компоненти. Крім того, було розглянуто основні цілі сталого розвитку, що дало змогу глибше обґрунтувати сучасні труднощі у досягненні цих цілей в умовах політичної та макроекономічної нестабільності.

Розглянуто категоріальний апарат у сфері досліджень фінансування сталого розвитку, зокрема проведено аналіз сутності таких категорій: «фінансування сталого розвитку», «сталі фінанси», «фінанси сталого розвитку», «зелені фінанси», «кліматичні фінанси», «стале фінансування». Це дозволило більш чітко визначити об'єкт даної дисертації, обґрунтувати відмінності між зазначеними категоріями, а також виявити спільні риси, онтологічні властивості та ознаки, які їх відрізняють.

Систематизовано основні фінансові інструменти, що можуть бути використані для активізації впровадження моделі сталого розвитку, а саме класичні фінансові інструменти, які в свою чергу розподілені за такими напрямками: кредитні інструменти, інвестиційні інструменти, бюджетні інструменти та податкові інструменти. Такий підхід дозволив більш системно підійти до опису можливих варіантів залучення фінансових ресурсів для їх використання у процесі реалізації проєктів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку.

Проаналізовано значення індексу сталого розвитку за період 2010-2022 років. Детально розглянуто зміни трендів розвитку кожної з компонент, що формують цей індекс: економічну, соціальну та екологічну складові. Встановлено, що роль економічної компоненти є визначальною у формуванні індексу сталого розвитку, що підкреслює важливу роль цієї компоненти у функціонуванні екологічної та соціальної систем суспільства.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «АНІТ» ЗА 2021-2023 рр.

2.1. Аналіз платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості

Компанія має просту та формалізовану структуру, оскільки в ТОВ «АНІТ» застосовується лінійна організаційна схема управління. Це означає, що накази передаються безпосередньо від директора до підлеглих, а потім до інших працівників. Лінійні зв'язки в організації відображають процес руху управлінських рішень та інформації, що виходять від керівника підрозділу. Ми провели початковий аудит фінансової документації та бухгалтерського обліку компанії і з'ясували, що вона має певний фінансовий потенціал, який можна розвивати за умови ефективного фінансового управління з боку керівництва.

Розглянемо питання щодо ефективності використання потенціалу компанії. На першому етапі проведемо горизонтальний і вертикальний аналіз майна та зобов'язань підприємства, а також здійснимо горизонтальний аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «АНІТ».

Протягом усього періоду спостережень показник вартості нематеріальних активів не був обчислений, оскільки підприємство, ймовірно, не володіє такими активами. Така ж ситуація з капітальними інвестиціями: очевидно, що компанія не здійснює витрат на будівництво нових об'єктів (Таблиця 2.1.).

На 2021 рік первісна вартість основних засобів становила 256,4 тис. грн. Спочатку відбулося зниження цього показника на -4,25 %. В наступному періоді спостерігався протилежний тренд, і приріст первісної вартості основних засобів порівняно з попереднім роком склав 1,59 %.

На кінець 2023 року первісна вартість основних засобів становила 249,4 тис. грн. Станом на 2021 рік залишкова вартість основних засобів дорівнювала 32,2 тис. грн. Протягом першої половини досліджуваного періоду загальна вартість основних засобів знизилася на 32,61 %, що свідчить про зниження виробничих та збутових можливостей підприємства. Однак за умови підвищення оборотності основних засобів це може вказувати на покращення

ефективності їх використання. У наступному періоді тенденція зберігалася, і негативний приріст становив 29,95 %.

Таблиця 2.1

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «АНІТ» у 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +,-		Відносне відхилення, %	
				2022 до 2021	2023 до 2022	2022 до 2021	2023 до 2022
Основні засоби:							
- залишкова вартість	32,2	21,7	15,2	-10,5	-6,5	-32,61	-29,95
- первісна вартість	256,4	245,5	249,4	-10,9	3,9	-4,25	1,59
- знос	224,2	223,8	234,3	-0,4	10,5	-0,18	4,69
Необоротні активи	32,2	21,7	15,2	-10,5	-6,5	-32,61	-29,95
Запаси	17	26,7	9,8	9,7	-16,9	57,06	-63,30
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:							
- чиста реалізаційна вартість	19,8	52,6	49,7	32,8	-2,9	165,66	-5,51
Інша поточна дебіторська заборгованість	4	4,8	1,1	0,8	-3,7	20,00	-77,08
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
- в національній валюті	28,8	24,3	65,4	-4,5	41,1	-15,63	169,14
Оборотні активи	70,5	108,4	126	37,9	17,6	53,76	16,24
Баланс	102,7	130,1	141,2	27,4	11,1	26,68	8,53

Оскільки сума дохідних вкладень в інвестиційну нерухомість дорівнює нулю, можна зробити висновок, що підприємство не здійснювало інвестицій у майно для подальшого надання в лізинг, оренду або перепродаж. Крім того, ТОВ «АНІТ» не робить довгострокових вкладень у фінансові інструменти.

На кінець 2021 року загальна вартість необоротних активів складала 32,2 тис. грн. Спочатку зафіксовано негативний приріст необоротних активів на - 32,61 %, що вказує на погіршення майнового стану підприємства. У наступному періоді ця тенденція збереглася, і негативний приріст становив - 29,95 %.

Щодо оборотних активів, спостерігається така тенденція. На початок 2022 року сума запасів складала 17 тис. грн. У 2022 році приріст запасів порівняно з попереднім роком становив 57,06 %. Загалом збільшення обсягу цього елемента активів позитивно впливає на безперервність виробничого та збутового процесу, але надмірне накопичення запасів може призвести до необхідності

залучення додаткових позикових коштів. Наступного року спостерігається зниження суми запасів на 63,3 % порівняно з попереднім роком. На кінець 2023 року сума запасів становила 9,8 тис. грн.

На початок досліджуваного періоду, у 2021 році, сума дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги становила 19,8 тис. грн. У 2021 році цей показник зріс на 165,66 % порівняно з попереднім роком. З одного боку, таке збільшення стимулює збут продукції та послуг, але з іншого — негативно позначається на фінансових витратах, оскільки для фінансування цього елементу активів необхідно залучати додаткові кошти. У наступному році спостерігається зниження суми дебіторської заборгованості на 5,51 % порівняно з попереднім роком, що також вимагає залучення позикових коштів. На кінець 2023 року сума дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги склала 49,7 тис. грн. ТОВ «АНІТ» не здійснює короткострокових вкладень у фінансові інструменти.

Сума грошових коштів у гривні постійно зменшується, що негативно впливає на абсолютну ліквідність підприємства.

На кінець 2021 року загальна вартість оборотних активів становила 70,5 тис. грн. Спочатку спостерігається приріст оборотних активів на 53,76 %. У наступному періоді тенденція не змінилася, і підприємство продовжує збільшувати оборотні активи, з відносним приростом 16,24 %.

У першому році досліджуваного періоду загальна вартість активів становила 102,7 тис. грн. Спочатку був зафіксований приріст активів на 26,68 %. Однак у другій частині періоду ситуація змінилася, і приріст активів склав лише 8,53 % порівняно з попереднім роком. Для більш повної оцінки фінансового стану ТОВ «АНІТ» проаналізуємо його фінансову стійкість (табл. 2.2).

ТОВ «АНІТ» сформувало певний обсяг власних оборотних коштів (97,8 тис. грн.), які можуть бути використані для фінансування частини запасів, необхідних для операційного процесу, дебіторської заборгованості, що виникає

в процесі виробництва та збуту, а також інших оборотних активів. Обсяг цих коштів збільшився на 35,5 тис. грн. за період з 2021 по 2023 рік.

Таблиця 2.2

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «АНІТ» у 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +,-		
				2022 до 2021	2023 до 2022	2023 до 2022
Власні обігові кошти	62,3	72,8	97,8	10,5	25	35,5
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,88	0,67	0,78	-0,21	0,11	-0,1
Маневреність власних обігових коштів	0,46	0,33	0,67	-0,13	0,34	0,21
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	3,66	2,73	9,98	-0,93	7,25	6,32
Коефіцієнт фінансової автономії	0,92	0,73	0,8	-0,19	0,07	-0,12
Коефіцієнт фінансової залежності	1,09	1,38	1,25	0,29	-0,13	0,16
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,09	0,38	0,25	0,29	-0,13	0,16
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,66	0,77	0,87	0,11	0,1	0,21
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	1	1	1	0	0	0
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,92	0,73	0,8	-0,19	0,07	-0,12
Коефіцієнт мобільності активів	2,19	5	8,29	2,81	3,29	6,1

Управлінці ТОВ «АНІТ» забезпечили високу фінансову гнучкість підприємства, оскільки значна частина оборотного капіталу сформована за рахунок коштів власників. Як наслідок, підприємство менш залежне від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів. У 2023 році 78 % оборотних активів становлять власні оборотні кошти. Власні обігові кошти мають прийнятний рівень маневреності, що підтверджується відповідним коефіцієнтом (0,67).

Для підприємства надзвичайно важливо мати можливість формувати необхідні запаси матеріальних ресурсів, які використовуються в виробничому процесі та наданні послуг. Перебої з постачаннями можуть негативно вплинути як на виконання виробничої програми, так і на репутацію ТОВ «АНІТ». Високе значення показника забезпечення запасів власними обіговими коштами (9,98 у 2023 році) свідчить про мінімальний ризик виникнення таких перебоїв. Крім того, протягом періоду 2021-2023 років спостерігається зниження ризику недостатнього формування запасів матеріалів, сировини та інших ресурсів, що

могло б призвести до тимчасової зупинки операційної діяльності ТОВ «АНІТ». Це підтверджується зростанням частки власних обігових коштів в запасах на 6,32 процентних пункти.

Фахівці виділяють дві основні групи показників фінансової стійкості. Перша з них, яка була розглянута раніше, враховує обсяг власних обігових коштів. Друга група показників відображає співвідношення між зобов'язаннями та власним капіталом компанії.

ТОВ «АНІТ» має можливість самостійно фінансувати значну частину необхідних активів, а саме 80%. Зменшення цього показника на 0,12 вказує на зниження довіри до підприємства з боку учасників фінансового ринку, а також постачальників матеріальних ресурсів і послуг. Однак навіть у разі втрати платоспроможності та банкрутства, висока частка власного капіталу дозволить погасити значну частину зобов'язань.

Згідно з такою логікою, показники фінансового левериджу та фінансової залежності ТОВ «АНІТ» перебувають у межах нормативних значень, що вказує на низьку залежність від зовнішніх постачальників фінансових ресурсів. Доцільно й надалі контролювати співвідношення між власним капіталом та позиковими коштами, оскільки це сприяє поліпшенню оцінки кредитоспроможності, що, в свою чергу, дозволяє знизити витрати на залучення додаткових фінансових ресурсів. На кожну гривню власного капіталу в ТОВ «АНІТ» припадає 1,25 гривень пасивів, і на момент складання звітності на кожну гривню власного капіталу підприємство має 0,25 гривень зобов'язань. Індикатор маневреності власного капіталу свідчить про високий рівень фінансової гнучкості цього джерела фінансування активів. На кінець 2023 року значення цього показника становить 87%.

У своїй політиці залучення зобов'язань як джерел фінансування, судячи з показника короткострокової заборгованості, підприємство робить акцент на короткострокових боргах, що дозволяє зберігати маневреність і залучати кошти лише за необхідності. Однак, якщо підприємство втратить доступ до такої короткострокової заборгованості, це може призвести до нестабільності

господарських процесів. Поточні зобов'язання становили 100% від загальних зобов'язань у 2023 році. На момент складання звітності на кожну гривню власного капіталу припадало 0,25 гривень зобов'язань.

Якщо індикатор автономії враховує вартість власного капіталу, то загальний коефіцієнт фінансової стійкості розраховується з урахуванням довгострокових зобов'язань ТОВ «АНІТ». Значення цього показника в 2023 році, яке становить 80%, свідчить про високий ризик зупинки діяльності через недостатній обсяг короткострокових зобов'язань протягом найближчого року.

Таблиця 2.3

Тип фінансової стійкості ТОВ «АНІТ» у 2021-2023 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		Відносний приріст (відхилення), %		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Власний капітал та резерви	94,5	94,5	113	0	18,5	0	19,58	19,58
Необоротні активи	32,2	21,7	15,2	-10,5	-6,5	-32,61	-29,95	-52,8
Власні обігові кошти	62,3	72,8	97,8	10,5	25	16,85	34,34	56,98
Наявність власних обігових коштів та довгострокових джерел для фінансування запасів	62,3	72,8	97,8	10,5	25	16,85	34,34	56,98
Короткострокові зобов'язання	8,2	35,6	28,2	27,4	-7,4	334,15	-20,79	243,9
Наявність власних обігових коштів, короткострокових та довгострокових джерел для фінансування запасів	70,5	108,4	126	37,9	17,6	53,76	16,24	78,72
Загальна сума запасів	17	26,7	9,8	9,7	-16,9	57,06	-63,3	-42,35
Надлишок (+), нестача власних обігових коштів для формування запасів	45,3	46,1	88	0,8	41,9	1,77	90,89	94,26
Надлишок (+), нестача власних обігових коштів та довгострокових джерел для формування запасів	45,3	46,1	88	0,8	41,9	1,77	90,89	94,26
Надлишок (+), нестача власних обігових коштів та короткострокових і довгострокових джерел для формування запасів	53,5	81,7	116,2	28,2	34,5	52,71	42,23	117,2

Структура активів ТОВ «АНІТ» у 2023 році вказує на високий рівень адаптивності підприємства. У разі необхідності воно зможе швидко

перебудувати свої бізнес-процеси, вивільнити фінансові ресурси з активів, які не є перспективними та недостатньо продуктивними в умовах змін, і направити їх згідно з оновленою політикою формування активів. На кожну гривню необоротних активів припадало 8,29 гривень оборотних активів.

Поточний стан фінансової стійкості можна охарактеризувати як «повністю стійке підприємство». Структура та обсяг фінансових ресурсів ТОВ «АНІТ» є задовільними, оскільки компанія має достатньо власних джерел фінансування для формування запасів матеріальних ресурсів та забезпечення стабільної роботи виробничого та збутового процесів (таблиця 2.3).

Отже, поточний стан підприємства можна оцінити як сильний. Надлишок власних оборотних коштів для цих цілей становив тис. грн.

Поточний рівень фінансової стійкості сформований за рахунок відносно низького обсягу запасів, що зменшує потребу в значних власних оборотних коштах для їх формування. Таким чином, ТОВ «АНІТ» здатне накопичувати матеріальні запаси за рахунок наявних у розпорядженні власних коштів, що дозволяє зберігати стабільність операційних процесів навіть при зміні ситуації на фінансовому ринку та обмеженні доступу до зовнішніх фінансових ресурсів. Фінансове становище підприємства залишалося стабільним протягом 2023 року. Далі розглянемо показники ліквідності ТОВ «АНІТ» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка показників ліквідності ТОВ «АНІТ» у 2021-2023 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	8,6	3,04	4,47	-5,56	1,43	-4,13
Коефіцієнт швидкої ліквідності	6,52	2,29	4,12	-4,23	1,83	-2,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,51	0,68	2,32	-2,83	1,64	-1,19
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	2,96	1,61	2,45	-1,35	0,84	-0,51

ТОВ «АНІТ» не вживає заходів для зниження короткострокових ризиків у період з 2021 по 2023 рік, і керівництво не працює над забезпеченням збалансованості між короткостроковими джерелами фінансування та оборотними активами. Це підтверджується зниженням показника поточної ліквідності з 8,6 до 4,47.

При порівнянні з нормативним значенням (≥ 2), можна зробити висновок, що у підприємства не виникне проблем з погашенням зобов'язань перед постачальниками матеріальних ресурсів, послуг і фінансових ресурсів. ТОВ «АНІТ» мало можливість погасити 652% своїх поточних зобов'язань протягом трьох-шести місяців з моменту першої звітної дати.

Що стосується показника на останню звітну дату, то він знаходиться в межах нормативних значень. На кожну одиницю короткострокових зобов'язань підприємство мало 4,12 гривень оборотних активів, які можна швидко реалізувати на ринку і перетворити в грошові кошти.

Ризик несвоєчасного виконання зобов'язань ТОВ «АНІТ» протягом найближчого місяця був мінімальним, оскільки підприємство мало грошових коштів, що становили 232% від загальної суми поточних зобов'язань у 2023 році. Це значення вважається високим.

Зіставляючи поточну дебіторську та кредиторську заборгованість, можна відзначити, що в 2023 році ТОВ «АНІТ» фінансує своїх дебіторів за рахунок постачальників, що призводить до відволікання частини обігового капіталу підприємства. На кожну одиницю кредиторської заборгованості припадає 2,45 гривень дебіторської. Однак така ситуація не є однозначно негативною, оскільки якщо ця стратегія сприяє збільшенню обсягу виручки, то її доцільно продовжувати, використовуючи власний капітал для надання клієнтам відстрочки платежу.

2.2. Моделі аналізу фінансового стану підприємства

Для завершення оцінки фінансового стану ТОВ «АНІТ» проаналізуємо

ймовірність банкрутства підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Ймовірність банкрутства ТОВ «АНІТ» за моделлю Е. Альтмана

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		Відносний приріст (відхилення), %		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Оборотний капітал до суми активів підприємства	0,61	0,56	0,69	-0,05	0,13	-8,2	23,21	13,11
Співвідношення нерозподіленого прибутку до суми активів	0,16	0,13	0,13	-0,03	0	-18,75	0	-18,75
Співвідношення прибутку до оподаткування до суми активів	-0,09	0	0,33	0,09	0,33	-100	-	-466,67
Співвідношення власного капіталу до заборгованості (фінансова структура)	11,52	2,65	4,01	-8,87	1,36	-77	51,32	-65,19
Співвідношення доходу до суми активів	7,26	5,4	5,91	-1,86	0,51	-25,62	9,44	-18,6
Z	12,37	7	9,21	-5,37	2,21	-43,41	31,57	-25,55

Таблиця 2.6

Ймовірність банкрутства ТОВ «АНІТ» за моделлю Романа Ліса

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		Відносний приріст (відхилення), %		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Відношення оборотного капіталу до суми активів	0,61	0,56	0,69	-0,05	0,13	-8,2	23,21	13,11
Відношення валового прибутку до суми активів	1,89	2,41	1,98	0,05	0,85	2,5	5,2	12
Рентабельність активів	-0,17	-0,1	0	-10	0	-14	0	1
Відношення власного капіталу до позикового капіталу (структура капіталу)	11,52	2,65	4,01	-8,87	1,36	-77	51,32	-65,19
Z	0,04	0,04	0,06	0	0,02	0	50	50

В 2023р. значення показника Z становить $0,717 \times ((126 - 28,2)/141,2)+$

$+0,847 \times (17,8/141,2) + 3,107 \times (47,2/141,2) + 0,42 \times (113/(0 + 28,2)) + 0,995 \times (835,1/141,2) = 9,21$. ТОВ «АНІТ» стабільне і стійке. Здійснимо оцінку ТОВ «АНІТ» за моделлю Р. Ліса (табл. 2.6).

Значення показника Z моделі Ліса становить:

$(0,063 \times (126 - 28,2)/141,2) + +0,092 \times (0/141,2) + 0,057 \times (38,7/141,2) + 0,001 \times (113/(0 + 28,2)) = 0,06$.

Стан ТОВ «АНІТ» стабільний.

2.3.Оцінка фінансового менеджменту на підприємстві

Ефективність фінансового управління на підприємстві можна оцінити за такими показниками. Індикатор оборотності власного капіталу відображає, наскільки ефективно власний капітал використовується для генерування доходу. У 2023 році ТОВ «АНІТ» отримало 8,05 гривень чистого доходу на кожен вкладений гривню власного капіталу.

Зростання чистого доходу стало ключовим фактором збільшення оборотності капіталу власників, хоча одночасне підвищення середньої вартості власного капіталу негативно вплинуло на цей показник. Проте вплив першого фактора був більш суттєвим у 2021–2023 роках.

Кожна гривня, вкладена ТОВ «АНІТ», у 2023 році забезпечила 6,16 гривень припливу коштів від реалізації товарів і послуг.

Основні засоби підприємства використовуються в операційній діяльності більш ефективно, що підтверджується зростанням показника фондівдачі: поточне значення становить 45,26 у порівнянні з базовим 26,07. У 2021 році одна гривня, інвестована в основні засоби, принесла 45,26 гривень доходу від реалізації продукції.

Розглянемо показники ділової активності ТОВ «АНІТ» детальніше (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка показників ділової активності ТОВ «АНІТ» за 2021-2023 рр.

Показники	Рік		Абсолютний приріст (відхилення), +,-
	2022	2023	2023 / 2022
Оборотність власного капіталу, обороти	7,44	8,05	0,61
Оборотність активів, коефіцієнт трансформації, обороти	6,04	6,16	0,12
Фондовіддача, обороти	26,07	45,26	19,19
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обороти	7,86	7,13	-0,73
Період одного обороту оборотних активів, днів	45,83	50,52	4,69
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	20,32	27,29	6,97
Період одного обороту запасів, днів	17,72	13,19	-4,53
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	17,2	15,59	-1,61
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	20,93	23,08	2,15
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	20,27	17,82	-2,45
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	17,76	20,2	2,44
Період операційного циклу, днів	38,64	36,28	-2,36
Період фінансового циклу, днів	20,89	16,07	-4,82

Дебіторська заборгованість ТОВ «АНІТ» протягом року здійснила 15,59 оборотів, а середній період її погашення склав 23,08 дня. Наприкінці досліджуваного періоду клієнти, постачальники, які отримували аванси, та інші дебітори залучили значно більші суми коштів компанії, що спричинило зниження оборотності цього активу на 1,61. У 2023 році клієнти та інші дебітори використовували кошти ТОВ «АНІТ» протягом 23,08 дня, що перевищує середній термін залучення підприємством оборотного капіталу постачальників та інших партнерів через кредиторську заборгованість, який становив 20,2 дня. Якщо така політика товарного кредитування сприяє зростанню обсягів продажів, її доцільно продовжувати, забезпечивши при цьому належний контроль за якістю дебіторської заборгованості.

Далі проаналізуємо показники рентабельності ТОВ «АНІТ» (табл. 2.8).

Динаміка показників рентабельності ТОВ «АНІТ», %

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +, –		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Рентабельність (пасивів) активів (чистий прибуток в чисельнику), %	-	0	28,53	-	28,53	-
Рентабельність (пасивів) активів (ЕВІТ в чисельнику), %	-	0	34,8	-	34,8	-
Рентабельність (пасивів) активів (ЕВІТДА в чисельнику), %	-	0	34,8	-	34,8	-
Рентабельність власного капіталу, %	-	0	37,3	-	37,3	-
Рентабельність виробничих фондів, %	-	0	209,76	-	209,76	-
Рентабельність продажів за чистим прибутком (чиста маржа), %	- 1,21	0	4,63	1,21	4,63	5,84
Коефіцієнт реінвестування, %	-	0	2,33	-	2,33	-
Коефіцієнт стійкості економічного зростання, %	-	0	0,8	-	0,8	-
Період окупності активів	-	0	3,51	-	3,51	-
Період окупності власного капіталу	-	0	2,68	-	2,68	-

Період обороту коштів ТОВ «АНІТ», який охоплює етапи формування матеріальних запасів, їх перетворення на готову продукцію та послуги, а також погашення дебіторської заборгованості, становить 36,28 дня. Скорочення тривалості операційного циклу на 2,36 дня свідчить про деяке погіршення якості операційного процесу підприємства. Фінансовий цикл, що враховує також період погашення кредиторської заборгованості, триває 16,07 дня.

Аналіз рентабельності ТОВ «АНІТ» демонструє зміну фінансових результатів підприємства: збитки у 2021 році, досягнення беззбитковості у 2022 році та прибуткову діяльність у 2023 році. Показник рентабельності активів свідчить, що в 2023 році на кожну гривню, вкладену у фінансування активів, підприємство отримало 28,53 копійки чистого прибутку.

Оскільки рівень прибутковості активів перевищує показник інфляції в країні, можна зробити висновок про зростання реальної вартості активів, залучених у господарську діяльність. Це свідчить про здатність менеджменту ефективно використовувати обмежені фінансові ресурси для забезпечення зростання та розвитку підприємства. У 2023 році рівень окупності активів ТОВ «АНІТ» становив 3,51 року.

Ключовим показником ефективності з точки зору власників та потенційних інвесторів є рентабельність власного капіталу. У 2023 році кожна гривня власного капіталу принесла 37,3 копійки чистого прибутку. Це свідчить про здатність підприємства підвищувати добробут і покращувати матеріальне становище власників, що підтверджується високим рівнем рентабельності власного капіталу. За умови збереження поточного рівня рентабельності власного капіталу, термін його окупності становить 2,68 року. Ефективність використання виробничих активів ТОВ «АНІТ» в операційній діяльності відображає індикатор рентабельності, який у 2023 році становив 209,76%. Це на 209,76 процентних пунктів більше, ніж наприкінці 2021 року.

Однак, незважаючи на зростання рентабельності активів, у 2023 році підприємство не досягло додатної операційної рентабельності, що свідчить про труднощі в управлінні операційними витратами. Для підвищення ефективності важливо шукати шляхи подальшого їх скорочення. Рівень операційної маржі залишався стабільним упродовж 2021–2023 років. Детальніший аналіз рентабельності ТОВ «АНІТ» проведемо за моделлю DuPont (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка показників рентабельності ТОВ «АНІТ» за моделлю Dupont, %

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхил.), +,-		Відносний приріст (відхилення), %		
	2021	2022	2023	2022 / 2021	2023 / 2022	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Результат до оподаткування	-9	0	47,2	9	47,2	-100	-	-624,4
Активи	102,7	130,1	141,2	27,4	11,1	26,68	8,53	37,49
Виручка	745,7	702,7	835,1	-43	132,4	-5,77	18,84	11,99
Співвідношення виручки до активів	7,26	5,4	5,91	-1,86	0,51	-25,62	9,44	-18,6
Рентабельність продажів за результатом до оподаткування	-0,01	0	0,06	0,01	0,06	-100	-	-700
Співвідношення фінансового результату до оподаткування та суми активів на кінець періоду, ROA	-0,09	0	0,33	0,09	0,33	-100	-	-466,7

ROA в 2021р. дорівнює 0,33. Показник формувався наступним чином:
 $835,1 / 141,2 \times 47,2 / 835,1 = 0,33$.

Висновки до розділу 2.

Попередній огляд та загальний аналіз фінансової звітності ТОВ «АНІТ» показав, що підприємство має певний фінансовий потенціал, незважаючи на збитковість у попередні роки.

Основною метою комерційного підприємства є досягнення цілей, визначених його власниками, що зазвичай полягає в генеруванні прибутку. Збільшення власного капіталу на 19,58% у 2021–2022 роках свідчить як про досягнення цієї мети, так і про зміцнення фінансової стійкості ТОВ «АНІТ». Обсяг власного капіталу на кінець 2023 року становить 113 тис. грн, що є покращенням порівняно з 94,5 тис. грн у 2021 році.

Фінансове становище власників ТОВ «АНІТ» у 2021–2023 роках покращується, оскільки після вирахування зобов'язань обсяг чистих активів збільшився на 19,58%. Це свідчить про ефективність бізнес-моделі підприємства.

ТОВ «АНІТ» здатне самостійно фінансувати 80% необхідних активів. Однак скорочення цього показника на 0,12 свідчить про зниження довіри з боку учасників фінансового ринку, а також постачальників матеріальних ресурсів і послуг. Незважаючи на це, висока частка власного капіталу дозволяє підприємству в разі втрати платоспроможності та банкрутства погасити більшу частину своїх зобов'язань. У 2023 році рівень окупності активів ТОВ «АНІТ» становить 3,51 роки.

Ключовим показником є рентабельність власного капіталу, що відображає ефективність роботи компанії з точки зору власників або потенційних інвесторів. У 2021 році кожна гривня власного капіталу принесла 37,3 копійки чистого прибутку. Це свідчить про здатність підприємства покращувати добробут та матеріальне становище своїх власників, що підтверджується високим рівнем рентабельності власного капіталу.

Як результат, термін, протягом якого капітал власників окупиться при збереженні поточної рентабельності власного капіталу, становить 2,68 роки.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

3.1. Аспекти функціонування та трансформації фінансового механізму сталого розвитку

Забезпечення сталого розвитку України в сучасних умовах неможливе без належного фінансування. Очевидно, що більшість зруйнованих та втрачених інфраструктурних об'єктів і підприємств, які підтримували та сприяли реалізації моделі сталого розвитку країни, потребують відновлення.

Для цього в державі необхідно забезпечити дотримання низки важливих принципів фінансування процесу сталого розвитку України. Це, у свою чергу, вимагає проведення додаткових досліджень, зокрема в напрямку поглиблення прикладних аспектів обґрунтування нових концептуальних положень функціонування фінансового механізму сталого розвитку. Важливою є також зміна наукових підходів до формування фінансової політики держави щодо впровадження моделі сталого розвитку. Ключовим аспектом у забезпеченні впровадження моделі сталого розвитку України є формування та реалізація відповідної політики в цьому напрямку.

Економічна політика сталого розвитку ґрунтується на інтеграції економічних, соціальних та екологічних заходів для оптимізації господарської діяльності при збереженні та відновленні природних ресурсів. Її основними напрямками є пошук альтернативних джерел енергії та палива, впровадження екологічно чистих виробничих технологій, екологічно безпечні методи ведення сільського господарства, «зелене будівництво», а також програми очищення повітря, води та ґрунту від забруднень і утилізації відходів.

Економічний механізм, при впровадженні моделі сталого розвитку, безпосередньо пов'язаний з: рухом господарських відносин між різними суб'єктами; переміщенням фінансових ресурсів від центрів їх розподілу до систем, де ці ресурси використовуються; стимулюванням окремих сфер та

галузей національної економіки, зокрема тих, що займаються розробкою нових технологій і інновацій для ефективного використання природних ресурсів; функціонуванням системи державного регулювання економічних відносин та іншими аспектами [31].

Фінансова політика сталого розвитку полягає в розробці єдиної концепції економічного розвитку на довгострокову та короткострокову перспективу, виборі фінансових інструментів для досягнення визначених цілей, які забезпечують розвиток суспільства відповідно до принципів сталого розвитку.

Зміст такої політики полягає в реалізації комплексу стратегічних довгострокових заходів, спрямованих на пошук, накопичення та раціональне використання фінансових ресурсів для забезпечення стабільного і збалансованого розвитку екологічної, економічної та соціальної сфер суспільства, з урахуванням гармонійної взаємодії з навколишнім середовищем та ефективного використання природних ресурсів.

У ринковому середовищі без втручання держави в процеси економічного розвитку та активізації господарської діяльності впровадження моделі сталого розвитку є вкрай складним, оскільки її реалізація пов'язана з:

- необхідністю раціонального використання природних ресурсів з урахуванням можливих негативних наслідків для навколишнього середовища;
- необхідністю зниження прибутковості від економічної діяльності через придбання дорожчого обладнання та впровадження нових технологій, що сприяють зменшенню шкоди навколишньому середовищу від господарської діяльності;
- необхідністю зміни підходів до управління суб'єктами господарювання та впровадження нових моделей взаємодії між ними і іншими економічними суб'єктами;
- необхідністю формування відповідної репутації економічних суб'єктів, з урахуванням суспільного тиску та інших факторів [29].

Детальніше розглянемо роль економічних та організаційних механізмів у реалізації моделі сталого розвитку. Очевидно, що використання різноманітних

фінансових інструментів для стимулювання цієї моделі тісно пов'язане з ефективністю загальної системи державного регулювання економіки та діяльністю відповідних органів державної влади в цьому напрямку.

Виокремимо його основні характеристики організаційного механізму, а саме:

- організаційний механізм пов'язаний із створенням взаємодії між різними підсистемами, що складають єдиний об'єкт дослідження;
- організаційний механізм складається з структурних компонентів, взаємодія між якими визначається специфікою об'єкта, механізм якого вивчається;
- організаційний механізм тісно пов'язаний з поведінкою суб'єктів та їх комунікацією всередині досліджуваного об'єкта;
- організаційний механізм відображає модель управління в межах досліджуваних суб'єктів, тобто модель впливу контролюючої підсистеми на контрольовану;
- організаційний механізм створює основу для забезпечення подальшого функціонування та розвитку досліджуваного об'єкта [27].

Фінансовий механізм сталого розвитку являє собою сукупність фінансових форм, методів, важелів, інструментів, стимулів та санкцій, через які здійснюються розподільчі та перерозподільчі процеси, а також формування та використання фондів грошових коштів держави й суб'єктів господарювання різних організаційних форм і форм власності. Він забезпечує функціонування фінансової системи загалом і реалізацію фінансової політики держави, орієнтуючись на прискорення економічного розвитку країни, підвищення добробуту громадян та рівня екологічної безпеки.

Основними принципами фінансового механізму сталого розвитку є:

1. Принципи функціонування – це основні правила, які визначають роботу фінансового механізму сталого розвитку, забезпечують регулювання процесів формування та використання фінансових ресурсів для інвестування

різних проєктів, що сприяють прискореному впровадженню моделі сталого розвитку в країні.

2. Принципи трансформації – це набір принципів, яких слід дотримуватися при впровадженні змін у функціонуванні фінансового механізму сталого розвитку, його адаптації до сучасних викликів та специфіки зовнішньоекономічного середовища.

3. Принцип збалансованого розвитку полягає в залученні фінансових ресурсів для забезпечення розвитку всіх складових моделі сталого розвитку, а саме: соціальної, економічної та екологічної компонент.

4. Принцип пріоритетності фінансування полягає в визначенні основних пріоритетів для фінансування впровадження моделі сталого розвитку України. Це означає, що не є доцільним фінансувати одночасно численні напрямки удосконалення екологічної, економічної та соціальної систем, а слід фокусувати ресурси на найважливіших аспектах.

3.2. Перешкоди забезпечення сталого розвитку України

Для впровадження моделі сталого розвитку необхідно створити сприятливі умови для економічних суб'єктів, які стимулюватимуть їх до участі у реалізації відповідних проєктів та впровадження відповідних технологій у свою діяльність. Однак, одних лише економічних заходів для досягнення цієї мети недостатньо. Важливу роль відіграють й інші фактори, які впливають на рішення економічних суб'єктів стосовно їхнього розвитку, впровадження нових принципів у діяльність з метою досягнення соціальних та екологічних результатів, а також усвідомлення значущості формування моделі сталого розвитку для суспільства та майбутніх поколінь.

Зважаючи на складність забезпечення сталого розвитку та його залежність від ефективного функціонування економічної, політичної та соціальної складових, доцільно застосувати підхід PESTLE-аналізу для оцінки зовнішнього середовища, в якому функціонує та розвивається сучасне

українське суспільство. Особливу увагу слід зосередити на фінансових перешкодах, які уповільнюють процес впровадження моделі сталого розвитку.

PESTLE-аналіз - це науковий метод, що застосовується для дослідження зовнішнього середовища функціонування певного об'єкта. У більшості випадків його використовують економісти для опису екзогенного середовища, в якому формується, функціонує та розвивається об'єкт дослідження.

Умовами використання даного методу є доступність аналітичної інформації, результатів опитувань, доцільність проведення аналізу за всіма компонентами, враховуючи особливості господарської діяльності досліджуваної системи, наявність запиту на проведення такого аналізу.

Основними компонентами (чинниками) PESTLE-аналізу є:

Політичні чинники – це сукупність факторів, що виникають у межах політичної системи країни та пов'язані зі змінами, які відбуваються в цій системі (етапи політичної нестабільності, високий рівень корупції та незаконної економічної діяльності, низький рівень законодавства, обмежений рівень співпраці між органами місцевого самоврядування та органами державної влади, неефективна судова система);

Економічні фактори мають один із найпотужніших впливів на реалізацію моделі сталого розвитку в Україні (макроекономічна нестабільність, низький рівень інвестиційної привабливості країни, відсутність стимулювання інноваційного розвитку підприємств, залежність країни від зовнішніх ринків, недостатня співпраця з міжнародним бізнесом, недостатня співпраця з територіальними громадами, неефективна державна політика використання природних ресурсів).

Соціальні фактори - це фактори, що формуються в суспільстві та пов'язані з громадянами, рівнем їхнього життя й змінами у сфері соціального забезпечення (міграція населення, низький рівень освіченості громадян, недостатнє фінансове стимулювання наукових заходів, низький рівень залученості до моделі сталого розвитку);

Технологічні чинники - це фактори, які сьогодні відіграють ключову роль

у розвитку всіх аспектів сучасного суспільства. Новітні інформаційні технології та цифрові інновації створюють нові стимули для економічного зростання країн і можуть мати значний вплив на процеси прискорення сталого розвитку (низький рівень інноваційних технологій, недостатнє використання цифрових технологій, відсутність інформації щодо сучасних тенденцій сталого розвитку).

Серед *юридичних чинників* слід виокремити низький рівень правового забезпечення сталого розвитку та важливість їх розробки, низький рівень відповідальності за порушення в даній сфері.

Екологічні чинники сьогодні набувають все більшої важливості для реалізації ефективної моделі сталого розвитку. Вони мають ключове значення в такій моделі, оскільки визначають ефективність охорони екологічних систем у країні, а також ставлення влади, громадян і бізнесу до використання природних ресурсів та антропогенного впливу на навколишнє середовище [42].

Також важливо звернути увагу на перешкоди ефективного використання фінансових інструментів сталого розвитку, а саме:

- перманентна макроекономічна нестабільність, яка обмежує застосування довгострокових фінансових інструментів;
- нерозвинений ринок цінних паперів, що ускладнює залучення інвестицій у промислові об'єкти для їх поступової модернізації та екологізації виробництва;
- низький рівень доступності кредитних ресурсів для суб'єктів підприємницької діяльності, необхідних для впровадження відповідних проєктів;
- низька інвестиційна привабливість країни, що ускладнює залучення фінансових ресурсів від міжнародних фондів, корпорацій і банків, які фінансують проєкти, спрямовані на забезпечення сталого розвитку;
- нераціональне використання акумульованих податків та зборів, які мали б спрямовуватися на фінансування екологічних проєктів;
- брак єдиної державної фінансової політики сталого розвитку, впровадження якої могло б забезпечити ефективну систему фінансової

підтримки сталого розвитку;

- недостатній обсяг доступних фінансових ресурсів у територіальних громадах для реалізації мікропроектів, спрямованих на збереження навколишнього середовища;

- відсутність державної підтримки сфери зеленої енергетики [46].

Як уже зазначалося, питання впровадження моделі сталого розвитку в Україні не є новим. Органи державної влади та міжнародні організації вже доклали значних зусиль для створення сприятливих умов для такого розвитку.

Однак їхня несистемність, багатовекторність та відсутність узгодженості не дозволили сформулювати в Україні ефективну модель державної політики сталого розвитку. Це унеможливило акумулювання внутрішніх ресурсів для її реалізації, а також знизило рівень залученості громадян, суб'єктів підприємницької діяльності та самих органів державної влади до впровадження господарської діяльності на принципах сталості. Відтак питання подальшого впровадження такої моделі залишається актуальним для нашої країни, а зазначені вище перешкоди потребують поступового вирішення.

Водночас зрозуміло, що наведені вище фактори, розглянуті в межах аналізу моделі сталого розвитку в Україні, є загальновідомими. При цьому серед них свідомо не було виділено чинників, які стримують впровадження цієї моделі внаслідок воєнної агресії Російської Федерації проти України.

Війна змінила ключові пріоритети економічного розвитку держави, вимагаючи трансформації політичної та соціальної систем. Це загалом знижує увагу до питань сталого розвитку, оскільки на перший план виходять проблеми безпеки та забезпечення стабільного функціонування національної економіки.

Створення умов для подальшого впровадження моделі сталого розвитку потребує об'єднання зусиль усіх економічних суб'єктів та груп громадян, оскільки цілі сталого розвитку гармонійно поєднані та відображають зміни в ключових сферах функціонування сучасного суспільства [48].

Навіть у мирний час Україна не змогла вибудувати по-справжньому ефективну систему впровадження моделі сталого розвитку, про причини чого

вже йшлося вище. У зв'язку з цим під час війни це питання відійшло на другий план. Водночас, на нашу думку, створення безпечного середовища для громадян та здійснення підприємницької діяльності в сучасних умовах тісно пов'язане з використанням інноваційних технологій, які можуть сприяти сталому розвитку країни загалом. Наразі війна завдала значних руйнувань і негативно вплинула на економічну, соціальну та екологічну сфери українського суспільства. Для відновлення та повернення до впровадження моделі сталого розвитку країна повинна буде докласти значних зусиль.

Розглянемо основні наслідки війни для функціонування ключових компонентів моделі сталого розвитку. Сучасна ситуація свідчить про те, що ці наслідки постійно зростають і поглиблюються внаслідок нових атак, обстрілів та руйнувань в Україні. Проаналізуємо їх за трьома основними складовими моделі сталого розвитку: економічною, соціальною та екологічною.

Отже, наслідки для економічної системи України внаслідок війни можна визначити такими:

1. Зниження обсягів виробництва та ВВП. Війна призвела до руйнування промислових підприємств, скорочення обсягів виробництва та значного зниження валового внутрішнього продукту.

2. Порушення логістичних та торговельних ланцюгів. Руйнування інфраструктури, блокування портів та транспортних шляхів призвели до втрати доступу до внутрішніх та зовнішніх ринків.

3. Зменшення інвестиційної привабливості. Високі ризики для інвесторів, нестабільна політична та економічна ситуація знижують рівень як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій.

4. Зростання безробіття. Руйнування підприємств, скорочення бізнес-активності та відтік робочої сили до інших країн спричинили значне підвищення рівня безробіття.

5. Інфляція та девальвація національної валюти. Війна спричинила підвищення цін на товари та послуги, а також девальвацію гривні, що посилює фінансову нестабільність.

6. Збільшення дефіциту державного бюджету. Зростання витрат на оборону, соціальну підтримку населення та відновлення інфраструктури призвело до значного дефіциту бюджету.

7. Руйнування критичної інфраструктури. Знищення енергетичних об'єктів, транспортної та промислової інфраструктури суттєво вплинуло на функціонування економіки в цілому [39].

Ці наслідки ускладнюють процеси відновлення та вимагають довгострокових стратегій для стабілізації економіки в умовах воєнного часу та післявоєнного періоду.

Війна спричинила низку деструктивних наслідків для функціонування соціальної системи, серед яких:

1. Втрата частини населення з економічного та соціального простору. Значна кількість громадян залишилася на тимчасово окупованих територіях, що зменшує людський потенціал країни.

2. Погіршення демографічної ситуації. Війна призвела до різкого зниження рівня народжуваності, що ускладнює відновлення демографічного балансу.

3. Старіння населення. Підвищення частки літніх людей у структурі населення створює додатковий тиск на систему соціального забезпечення та охорони здоров'я.

4. Еміграція населення за кордон. Значна кількість громадян виїхала до інших країн, і частина з них, ймовірно, не повернеться, що призводить до втрати кваліфікованої робочої сили та людського капіталу.

5. Внутрішня міграція. Переміщення громадян у межах країни призвело до руйнування усталених моделей економічного розвитку окремих регіонів та нерівномірного навантаження на соціальну інфраструктуру.

6. Погіршення умов соціально-економічного забезпечення. Багато громадян втратили житло, майно та інші активи, що знизило їхній рівень життя та соціальну стабільність.

7. Зростання соціальної напруженості. Погіршення умов життя, втрата роботи та невизначеність майбутнього підвищують рівень соціальної напруженості та ризик виникнення соціальних конфліктів.

Ці фактори значно ускладнюють стабільність та подальший розвиток соціальної системи, потребуючи комплексних заходів для її відновлення та адаптації до нових умов.

Для екологічної компоненти моделі сталого розвитку на сьогодні актуальними є такі наслідки війни:

1. Мінування значної частини території. Мінування територій ускладнює доступ до природних ресурсів та створює серйозні загрози для флори та фауни, знижуючи можливості для їхнього збереження.

2. Забруднення ґрунтів. Використання різних видів зброї та бойових засобів спричиняє забруднення ґрунтів, що негативно впливає на екосистеми та сільське господарство.

3. Руїнування екологічно небезпечних промислових підприємств. Знищення чи пошкодження промислових об'єктів, що мають високий екологічний ризик, спричиняє забруднення навколишнього середовища.

4. Погіршення якості питної води. Вибухи та інші наслідки бойових дій призводять до забруднення джерел питної води, що має серйозні наслідки для здоров'я населення.

5. Викиди хімічних речовин у повітря. В результаті обстрілів та скидання авіаційних бомб утворюються значні викиди токсичних хімічних речовин у атмосферу, що погіршує якість повітря.

6. Руїнування гідроелектростанцій. Руїнування Каховської та Дніпровської ГЕС значно ускладнило розвиток зеленої енергетики в країні, змушуючи використовувати менш екологічно чисті джерела енергії.

7. Неможливість проведення екологічного аудиту. Військові дії унеможливають проведення екологічного аудиту, оцінку стану екосистем та розробку ефективних заходів для їхнього відновлення, що тільки погіршує ситуацію.

8. Неможливість впровадження заходів зменшення забруднення В умовах війни не можна реалізувати заходи для зменшення негативного впливу токсичних та хімічних забруднень, що спричиняє подальше погіршення екологічної ситуації.

Ці фактори значно ускладнюють збереження навколишнього середовища та потребують оперативних і довгострокових заходів для мінімізації наслідків війни на екосистеми.

Сьогодні також зрозуміло, що вплив війни на економічний, соціальний та екологічний розвиток України потребує подальшого вивчення та оцінки в майбутньому. Ситуація змінюється, і відповідно, наслідки воєнної агресії також еволюціонують. Беззаперечно, ліквідація цих наслідків у майбутньому повинна здійснюватися з урахуванням принципів сталості, особливо там, де це не вимагатиме значних фінансових витрат [46].

Отже, ліквідація наслідків війни та відновлення країни вимагатиме пошуку значних обсягів фінансових ресурсів і диверсифікації джерел їх залучення. Важливим кроком стане створення належної нормативно-правової бази для використання механізму імпаکت-інвестування, що дозволить залучити приватний капітал до відновлення екологічної та соціальної систем. Це стане особливо важливим, оскільки застосування такої моделі інвестування має великий потенціал, враховуючи масштабні руйнування територій, інфраструктурних об'єктів, соціальних закладів та підприємств, які раніше виробляли різні типи продукції та товарів.

3.3. Напрямки забезпечення сталого розвитку України в умовах сьогодення

Сталий розвиток сьогодні є ключовою моделлю, що забезпечує стабільний та гармонійний розвиток суспільства. Цілі сталого розвитку охоплюють всі аспекти життєдіяльності, що ускладнює процес його впровадження. Це пов'язано з необхідністю трансформації соціальної, економічної, екологічної та інших сфер сучасного суспільства. Для досягнення

цих цілей важлива зміна світоглядних принципів громадян, що дозволить поступово реалізувати поставлені завдання.

Для впровадження моделі сталого розвитку важливо залучити всі економічні суб'єкти до цього процесу, змінити їх ставлення до цієї моделі та реалізувати проєкти, що не завжди відзначаються високою рентабельністю, але приносять соціальні та екологічні вигоди для суспільства. Як показує досвід розвинутих країн, зміна підходів до ведення бізнесу на основі принципів сталості є складним еволюційним процесом, який відбувається поступово, у рамках економічного розвитку країни [29].

Основними напрямками впровадження моделі сталого розвитку в країні через удосконалення фінансових інструментів є:

1. За масштабністю впровадження:

- макрозаходи – загальнонаціональні ініціативи, спрямовані на стимулювання сталого розвитку країни, що охоплюють широкі економічні, соціальні та екологічні аспекти на рівні держави.

- мікрозаходи – конкретні рекомендації для окремих суб'єктів господарювання щодо впровадження підходів, які сприяють сталому розвитку, зокрема у сфері виробництва, управління ресурсами, екології та соціальної відповідальності.

2. За сферами реалізації:

- організаційні – заходи, що стосуються діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та інших організацій, які сприяють популяризації та впровадженню напрямків сталого розвитку;

- економічні – заходи, необхідні для створення сприятливого економічного середовища, що забезпечить поступове впровадження моделі сталого розвитку;

- екологічні – заходи, спрямовані на підвищення ефективності функціонування екологічних систем та покращення умов їх роботи в умовах сучасних викликів;

- соціальні – заходи, орієнтовані на покращення соціального забезпечення громадян та умов їх життєдіяльності, забезпечення справедливого доступу до ресурсів;

- фінансові – заходи, пов'язані з адаптацією фінансового механізму сталого розвитку до нових викликів та умов зовнішнього середовища, що включають трансформацію фінансових інструментів і моделей [42].

Основними напрямками розвитку моделі сталого розвитку на макрорівні, впровадження яких дозволить створити єдиний сприятливий простір для реалізації нових проєктів, є:

- забезпечення макроекономічної стабільності, зокрема підтримка офіційного курсу валют, що є важливим для стабільності економіки та довіри до національної валюти в умовах глобальних економічних викликів;

- проведення детального аналізу наслідків війни для економічної, соціальної та екологічної систем функціонування українського суспільства, що дозволить оцінити масштаб пошкоджень, визначити пріоритети відновлення та спрогнозувати вплив на сталий розвиток країни в короткостроковій та довгостроковій перспективі;

- використання цифрових технологій для проведення аналізу поточного стану використання фінансових інструментів, що сприяють сталому розвитку, а також для пошуку нових способів акумуляції фінансових ресурсів для повоєнного відновлення країни. Це включає розробку та впровадження цифрових платформ для моніторингу фінансових потоків, управління ресурсами та забезпечення прозорості в процесах фінансування відновлення з урахуванням основних принципів сталого розвитку;

- розглянути можливість впровадження механізмів реструктуризації частини державного боргу через зобов'язання уряду в майбутньому, зокрема шляхом фінансування проєктів, які спрямовані на захист довкілля та удосконалення умов для збереження навколишнього середовища. Це може включати реструктуризацію боргу через екологічно орієнтовані облігації або інші фінансові інструменти, які залучають інвестиції в екологічні проєкти, такі

як відновлювальна енергетика, переробка відходів, збереження біорізноманіття тощо [31].

Конкретизація цих заходів повинна бути здійснена відповідно до основних сфер їх реалізації: організаційних, економічних, екологічних, соціальних та фінансових, що забезпечить комплексний підхід до вирішення питань сталого розвитку та відновлення країни після війни.

До *організаційних* напрямків, на наше переконання, враховуючи сучасні реалії економічного та соціального розвитку України, варто віднести такі: підвищення ефективності взаємодії з міжнародними організаціями; залучення міжнародного досвіду; використання досвіду провідних країн світу; використання потенціалу державних банків; підвищення обізнаності приватних інвесторів та суб'єктів підприємницької діяльності в можливостях залучення і використання фінансових ресурсів; створення механізмів контролю.

Серед основних напрямів трансформації *екологічної системи* суспільства на засадах сталості, на наше переконання, доцільно виокремити такі: створення дієвої системи збереження природних ресурсів та охорони навколишнього середовища; впровадження заходів щодо збереження довкілля для сучасного та майбутніх поколінь; розробка програм щодо фінансування малих та середніх підприємств; проведення системного аналізу складних проблем у забезпеченні розвитку екологічної системи країни. Ці напрямки сприятимуть не лише екологічній стабільності, але й розвитку сталого бізнесу та відповідального використання природних ресурсів, що є ключовими для забезпечення сталого розвитку суспільства.

До основних заходів сталого розвитку *соціальної системи* суспільства доречно віднести такі: сприяння поступовому впровадженню принципів соціальної справедливості; забезпечення гендерної рівності в країні; розвиток соціального підприємництва; стимулювання ініціатив громад щодо розробки і впровадження проєктів, спрямованих на соціально-економічний розвиток на засадах сталості. Ці заходи допомагають створити соціально відповідальну та

стали модель розвитку суспільства, забезпечуючи баланс між економічним зростанням і соціальними потребами.

Серед *економічних векторів* формування моделі сталого розвитку нами виділені такі: підвищення ефективності взаємодії з міжнародними організаціями; залучення міжнародного досвіду; розвиток інституту фінансового консалтингу; використання механізму державно-приватного партнерства; визначення провідних сфер та галузей національного господарства, які потребують пріоритетного фінансування [39].

Шляхами покращення ефективності використання фінансових інструментів для забезпечення реалізації моделі сталого розвитку в Україні є:

- розширення спектра фінансових інструментів для забезпечення сталого розвитку, застосування досвіду розвинутих країн, а також залучення інвестицій від міжнародних фондів та організацій;
- інтеграція принципів сталого розвитку в процес надання фінансових послуг банківськими та небанківськими установами, а також продовження програм компенсації відсоткових ставок за кредитами на придбання енергозберігаючих технологій та технологій ефективного використання водних і лісових ресурсів;
- стимулювання створення підприємств, що розробляють технології для сталого розвитку, та залучення їх до реалізації відповідних державних програм, зокрема через фінансування вітчизняного виробництва;
- запровадження спеціалізованих програм кредитування для малого та середнього бізнесу через державні банки з метою їх залучення до реалізації проєктів, орієнтованих на впровадження моделі сталого розвитку;
- гарантувати прозорість процесів залучення фінансових ресурсів державою через фінансові інструменти сталого розвитку та їх подальше використання;
- розробка комплексної програми фінансування розвитку інфраструктури сталого розвитку з визначенням пріоритетних завдань та

проектів, які необхідно реалізувати для створення імпульсів подальшого сталого розвитку;

- сприяння розвитку імпакт-інвестування, яке є більш привабливим для інвесторів порівняно з соціальними інвестиціями та сприяє залученню приватного капіталу.

- зміна пріоритетів у фінансуванні наукових розробок через переорієнтацію досліджень на інноваційні технології, використання яких сприятиме реалізації моделі сталого розвитку.

Висновки до розділу 3.

Поглиблено концептуальні основи функціонування та розвитку фінансового механізму сталого розвитку, зокрема через обґрунтування його структурних компонентів: методів, інструментів і важелів. Також конкретизовано мету цього механізму, його функції, джерела ресурсного забезпечення та принципи. Зміст механізму запропоновано визначати як сукупність методів, інструментів і важелів, що дозволяють здійснювати вплив на економічних суб'єктів з метою створення сприятливих умов для збалансованого розвитку економічної, соціальної та екологічної систем суспільства, реалізації моделі раціонального природокористування та зниження антропогенного впливу на навколишнє середовище.

Систематизовано основні принципи функціонування фінансового механізму сталого розвитку, які було поділено на дві групи: принципи функціонування, принципи трансформації, принцип збалансованого розвитку та принцип пріоритетності фінансування.

Розроблено заходи стимулювання впровадження моделі сталого розвитку, класифіковані за двома критеріями: за масштабністю впровадження та за сферою реалізації. Такий підхід дозволяє врахувати специфіку використання фінансових інструментів сталого розвитку різними економічними суб'єктами та конкретизувати напрями їх застосування в межах економічних систем різного рівня.

Застосування методу PESTLE-аналізу дозволило виявити основні перешкоди для ефективного використання фінансових інструментів сталого розвитку в Україні, серед яких: нерозвинений ринок цінних паперів, обмежений доступ до позикових ресурсів, висока вартість банківських кредитів, а також недостатньо розвинуті можливості інвестування в проекти сталого розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В кваліфікаційній роботі у рамках дослідження фінансування сталого розвитку був проаналізований категоріальний апарат, зокрема сутність таких понять, як: «фінансування сталого розвитку», «сталі фінанси», «фінанси сталого розвитку», «зелені фінанси», «кліматичні фінанси» та «стале фінансування». Це дозволило більш точно окреслити об'єкт дисертаційного дослідження, обґрунтувати відмінності між зазначеними категоріями, а також визначити їхні спільні риси, онтологічні властивості та ознаки, які дозволяють їх відрізняти одна від одної.

На основі детального аналізу сутності категорій «фінансовий інструмент» та «сталий розвиток» було визначено зміст категорії «фінансовий інструмент сталого розвитку». Пропонується розглядати цю категорію як засіб впливу, що використовується для формування необхідної поведінки економічних суб'єктів під час впровадження нової економічної моделі розвитку суспільства. Ця модель базується на гармонійному поєднанні сучасних потреб людей із захистом інтересів майбутніх поколінь, враховуючи збереження навколишнього середовища та природних ресурсів.

У процесі дослідження були виокремлені та систематизовані основні фінансові інструменти, що можуть бути використані для активізації впровадження моделі сталого розвитку. Всі ці інструменти були поділені на дві основні групи: класичні фінансові інструменти та специфічні фінансові інструменти. Останні, у свою чергу, були класифіковані за такими напрямками: кредитні інструменти, інвестиційні інструменти, бюджетні інструменти та податкові інструменти. Такий підхід дозволив здійснити більш систематичний аналіз варіантів залучення фінансових ресурсів, що можуть бути використані для реалізації проєктів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку.

Застосування методу PESTLE-аналізу дозволило виявити основні перешкоди для ефективного використання фінансових інструментів сталого розвитку в Україні, серед яких: нерозвинений ринок цінних паперів, обмежений

доступ до позикових ресурсів, висока вартість банківських кредитів, а також недостатньо розвинуті можливості інвестування в проєкти сталого розвитку. Крім того, є потреба в перегляді існуючої моделі використання акумульованих зелених податків та недостатній рівень взаємодії між органами державної влади, територіальними громадами і громадянами щодо ефективного використання доступних фінансових ресурсів для стимулювання впровадження проєктів, спрямованих на одночасний розвиток економічної, екологічної та соціальної систем.

На прикладі ТОВ «АНІТ» було проведено аналіз стану фінансового менеджменту підприємства та запропоновані напрямки його вдосконалення. Попередній огляд і загальний аналіз фінансової звітності показав, що підприємство має певний фінансовий потенціал, незважаючи на збитковість у попередніх роках.

Основною метою будь-якого комерційного підприємства є досягнення цілей, визначених власниками, що зазвичай полягає в генеруванні прибутку. Збільшення власного капіталу на 19,58% у 2021-2022 роках свідчить як про досягнення цієї мети, так і про зміцнення фінансової стабільності ТОВ «АНІТ». Обсяг власного капіталу на кінець 2023 року становить 113 тис. грн, порівняно з 94,5 тис. грн у 2021 році. Фінансове становище власників ТОВ «АНІТ» у 2021-2023 роках покращується, оскільки після вирахування зобов'язань обсяг чистих активів зріс на 19,58%. Це вказує на ефективність бізнес-моделі підприємства.

На кінець 2023 року виручка склала 835,1 тис. грн, що на 11,99% більше порівняно з початком періоду. Це свідчить про здатність підприємства працювати в складних економічних умовах, використовувати свої конкурентні переваги та задовольняти потреби цільового ринку. Такий результат дозволяє підприємству мати більше фінансових ресурсів для покриття постійних і змінних витрат, заохочення ефективних співробітників, погашення зобов'язань та вирішення інших оперативних і стратегічних завдань.

ТОВ «АНІТ» здатне самостійно фінансувати значну частину необхідних активів, зокрема 80%. Зниження цього показника на 0,12 свідчить про зменшення довіри до підприємства з боку учасників фінансового ринку, а також постачальників матеріальних ресурсів і послуг. Однак, навіть у випадку втрати платоспроможності та банкрутства, висока частка власного капіталу дозволить покрити більшу частину зобов'язань.

Індикатор рентабельності активів ТОВ «АНІТ» у 2023 році показав, що на кожную гривню, вкладену в фінансування активів, було отримано чистий прибуток у розмірі 28,53 копійки.

Рівень прибутковості активів перевищує інфляцію в країні, що свідчить про зростання реальної вартості активів, залучених у господарський процес підприємства. Це означає, що менеджмент ефективно використовує обмежені фінансові ресурси для досягнення цілей розвитку та зростання підприємства.

У 2023 році рівень окупності активів ТОВ «АНІТ» становить 3,51 року. Важливим показником є рентабельність власного капіталу, що відображає ефективність діяльності компанії з точки зору власників або потенційних інвесторів. У 2023 році кожна гривня власного капіталу принесла 37,3 копійок чистого прибутку.

Підприємство сприяло покращенню добробуту і матеріального становища своїх власників, про що свідчить високе значення рентабельності власного капіталу. Як результат, термін окупності капіталу власників при збереженні поточної рентабельності становить 2,68 роки.

Власники оцінюють підприємство як перспективний актив, здатний приносити прибуток у майбутньому. Тому вони обирають реінвестувати значну частину прибутку, отриманого в 2023 році, назад у діяльність компанії, забезпечуючи її додатковими фондами для подальшого розвитку. Однак показник рентабельності вище одиниці вказує на вплив інших факторів, що визначають таку динаміку.

Були сформульовані заходи стимулювання впровадження моделі сталого розвитку, які розподілені за двома основними критеріями: за масштабністю

впровадження (мікрозаходи, макрозаходи) та за сферою реалізації (організаційні, економічні, соціальні, екологічні). Такий підхід дозволив детально розглянути особливості використання фінансових інструментів сталого розвитку різними економічними суб'єктами, залежно від специфіки їх діяльності, а також конкретизувати напрямки застосування цих інструментів у межах економічних систем різних рівнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз джерел та інструментів залучення фінансових ресурсів для фінансування Цілей сталого розвитку в Україні. Київ, 2022. URL: <http://surl.li/htiot>.
2. Артеменко, А., Пластун, О., Михайлов, Д. Ризик, аналіз, перспективи імпакт-інвестування в постконфліктне відновлення економіки України. Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві. 2022. № 2(44). С. 5-URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/448>.
3. Вдовенко Н. М., Овчаренко Є. І., Гук О. В., Бабій Л. І. Механізм ефективного управління фінансовою безпекою в системі бізнес-планування інноваційно орієнтованих підприємств в умовах цифровізації та економічних викликів. Формування ринкових відносин в Україні. 2023. № 7-8(266-267). С. 52–URL: <https://zenodo.org/records/8420772>.
4. Вдовенко Н. М., Перегуда Ю. А. Фінансові інструменти сталого розвитку підприємств аграрного бізнесу в аспекті економічної безпеки держави й впливу тіньової і поведінкової економіки. Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. 2023. № 38. С. 504-510. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1107>.
5. Вовк В. Формування державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах впливу глобалізаційних процесів. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 2 (22). С. 168-177. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/219437/219198>.
6. Гавриченко Д. Г. Механізми трансформації охорони здоров'я України в умовах пандемії COVID-19. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. Вип. 29. С. 27–31. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/5.pdf>.
7. Глухова В. І., Кравченко Х. В. Екологічні фінанси України в умовах сталого розвитку. Ефективна економіка. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10276>.

8. Гонта А. А., Григорак М. Ю., Воловик О. І. Таксономія об'єктів сталого фінансування для моделювання системи управління ризиками. Кібернетика та комп'ютерні технології. 2022. № 3. С. 7-22. URL: http://cctech.org.ua/images/docs/Articles/2022/paper_22_3_2.pdf.
9. Дубина М., Сердюк Д. Забезпечення сталого розвитку України в умовах невизначеності та турбулентності зовнішнього середовища. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2024. № 4(36). С. 9–25. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-9-25](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-9-25).
10. Дубина М., Попело О., Тарасенко О. Інституційні трансформації фінансової системи України в умовах розвитку цифрової економіки. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 1 (25). С. 91-110. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/236040>.
11. Дубина М., Сердюк Д. Організаційно-економічний механізм розвитку сфери охорони здоров'я: сутність, морфологія та специфічні особливості функціонування. Науковий вісник Полісся. 2023. № 1(26). С. 238–254. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1\(26\)-238-254](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-1(26)-238-254).
12. Дубко А. С. Впровадження та розвиток зелених фінансів в Україні: євроінтеграційний контекст та правове підґрунтя. Нове українське право. 2022. Вип. 6, т. 1. С. 113-119. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/362/321>.
13. Єрешко Ю. Держава в механізмі сталого розвитку. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-86>.
14. Зайцева Л. О. Методичні засади розробки фінансової стратегії сталого розвитку публічних компаній. Причорноморські економічні студії. 2021. Вип. 67. С. 97-104. URL: http://bses.in.ua/journals/2021/67_2021/16.pdf.
15. Зелені фінанси: теоретичний аспект та особливості функціонування в Україні. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2024. Т. 326, № 1. С. 123-127. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-21>.
16. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та

український контекст / Центр Разумкова. Київ, 2019. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf.

17. Іванова Н., Коваль К., Коваль В. Роль соціального підприємництва в умовах сьогодення України. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2022. №3(31). С. 224-234. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/276689>.

18. Ігнатюк А., Приказюк Н., Шолойко А. Функціонування системи соціального захисту України в умовах сучасних викликів. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2023. Том 6, № 53. С. 393–404. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4226>.

19. Ільченко В. Сутність та складові механізму сталого розвитку регіону. European Journal of Economics and Management. 2019, V. 5, Iss. 1. Рр. 212-219. URL: https://eujem.cz/wp-content/uploads/2019/eujem_2019_5_1/29.pdf.

20. Карлін М. І., Івашко О. А. Зелені фінанси як новий напрям залучення інвестицій в економіку України. Економічний форум. 2020. № 1(3). С. 97-104. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-3-15>.

21. Лук'яненко І. Г., Мар'янович М. Е. Роль державно-приватного партнерства в розбудові критичної інфраструктури для досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 1. С. 291–297.

22. Любіч О. О., Свистун А. О. Інноваційні боргові фінансові інструменти державних банків розвитку. Наукові праці НДФІ. 2020. № 3 (92). С. 41-62. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1281792>.

23. Мар'янович М. Е. Державне фінансове забезпечення сталого розвитку України : автореф. дис. ...канд. екон. наук / Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2020. 24 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/c54b87d8-3d8f-43bd-bf8a-ea1b240db05a>.

24. Перегуда Ю. А., Вдовенко Н. М. Вплив тіньової і поведінкової економіки на адаптацію фінансових інструментів сталого розвитку та фінансової безпеки держави. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2024. Вип. 40. С. 273-279. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1108>.

25. Політика Національного банку України щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року / НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/IfTnWjOvMmYMCHE>.
26. Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-prezentuvav-politiku-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku>.
27. Попело О. В., Холякко Н. І., Дубина М. В., Тарасенко А. В. Вплив інноваційно-інформаційних технологій фінансових установ на трансформацію фінансової поведінки домогосподарств. Проблеми економіки. 2022. № 1. С. 105-112.
28. Порудєєва Т. В., Міхневич В. О., Єдина Ю. Г. Стратегічні цілі забезпечення сталого розвитку регіону. Економіка та суспільство. 2018. № 19. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/119.pdf.
29. Приказюк Н. В. Впровадження принципів ESG небанківськими фінансовими інститутами: тенденції та перспективи. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-39>.
30. Приказюк Н. В., Погибіль А. М. Оцінка фінансової стабільності банківської системи України на основі комплексного індикатора та таксономічного показника із врахуванням FSI. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». 2022. № 2(219). С. 25-33. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2022/219-2/4>.
31. Приказюк Н., Лобова О., Моташко Т., Прокоф'єва О., Юхименко В. Перспективи післявоєнного відновлення фінансового сектора України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2023. Том 4,
32. Прутська О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. Економіка та суспільство. 2021. № 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-14>.
33. Резнікова Н. В. Зелені фінанси як тригер сталого розвитку. Цілі сталого розвитку: пріоритети для України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 6 листопада 2021 р.). Київ: Національний

університет харчових технологій, 2021. С. 30-34. URL:
<http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/6077/1/%D0%A0%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>.

34. Решетник Н. І., Шульпіна Н. В., Симончук В. А. Стратегія розширення ринку «зелених» фінансів. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 1(18). С. 62-67.

35. Рубан Л. І. Адаптаційна модель «блакитно-зеленої» інфраструктури міста. Сучасні проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн. зб. 2018. Вип. 52. С. 230-237.

36. Руда М. В., Мазурик М. М. Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2021. № 3 (1). С. 204-211. URL:
<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/jun/23805/menedzhment121-206-213.pdf>.

37. Сердюк Д., Волок А. Понятійно-категоріальний апарат дослідження сфери фінансування сталого розвитку. Науковий вісник Полісся. 2023. № 2(27). С. 317–337. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-317-337](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-317-337).

38. Середа О., Кушал І. Механізм фінансово-кредитного забезпечення розвитку підприємств реального сектору економіки. Bulletin of Sumy National Agrarian University. 2021. № 4(90). С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.2021.4.6>.

39. Сич О., Пасінович І., Мищишин І. Імпакт-інвестиції для повоєнної ревіталізації міст України. Галицький економічний вісник. 2023. Том 81. № 2. С 71-82. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41220/2/GEJ_2023v81n2_Sych_O-Impact_investment_for_the_postwar_71-82.pdf.

40. Сталый розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2016 : колективна монографія / Андерсон В. М., Балджи М. Д., Баркан В. І. [та ін.] ; за наук. ред. проф. Є. В. Хлобистова. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2016. 590 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/147040657.pdf>.

41. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект 2017.

URL: <http://surl.li/ddwdy>.

42. Стратегія сталого розвитку : підручник / за ред. В. М. Боголюбова. Херсон : Олді-плюс, 2012. 444 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052276.pdf>.

43. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник / І. Л. Якименко, Л. П. Петрашко, Т. М. Димань та ін. Київ НУХТ, 2022. 337 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/strategiia_staloho.pdf.

44. Тарасенко А. Роль фінансових установ у забезпеченні сталого розвитку України. Економіка та суспільство. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-42>.

45. Тарасова О. В. Фінансовий механізм стійкого розвитку підприємства // Економіка харчової промисловості. 2016. Т. 8, вип. 2. С. 59-63.

46. Тимченко Л. Д., Кононенко В. П. Стале фінансування та безпека у контексті політики ЄС. Ірпінський юридичний часопис. 2022. № 2(9). С. 57-66. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/58>.

47. Тотєва Е. Зелена таксономія в Україні. Київ, 2022. 116 с. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/UNDP-UA-green-taxonomy-report-UKR.pdf>.

48. Тульчинська С., Волок А. Роль імпакт-інвестування у забезпеченні сталого розвитку. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 4(36). С. 238-248. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/299255/291763>.

49. Фінансовий механізм забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук Л.І. Антошкіної, д-ра екон. наук С.А. Навроцького. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2016. 283 с. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-01/Monografiia BUMIB_Fin_Mehanizm%20%281%29.pdf.

50. Хмелярчук М., Сундай І. Теоретичні та концептуальні засади механізмів фінансування сталого розвитку. Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві. 2020. № 1(37). С. 13–19. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x1\(37\)2020208186](https://doi.org/10.18371/2221-755x1(37)2020208186).